

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**ДОКУМЕНТ, МОВА, СОЦІУМ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

Київ, 10–11 квітня 2014 року

Київ–2014

тенденціям і уподобанням, тому користується високим попитом не тільки у Франції, але і далеко за її межами.

Доба бароко стала часом бурхливих соціокультурних процесів і розквіту мистецтва на теренах України. Стиль бароко прийшов на наші землі з західної Європи і приніс загальноєвропейські мистецькі тенденції, але він найкраще відповідав національному характеру і козацькому лицарству, тому тогочасне мистецтво України зуміло поєднати у собі європейський досвід і національні традиції, ставши самодостатнім і самобутнім. Саме культура бароко сприяла появі і розвитку техніки розписної емалі на Україні. Українські майстри швидко опанували секрети цього складного мистецтва і стали професіоналами високого класу, що сприяло популярності їх виробів не лише на рідній землі, але й у сусідній російській державі, куди їх стали запрошувати на роботу. Дослідники вважають, що українські майстри фінифті стали вчителями для російських живописців по емалі, зокрема вплинули на розвиток «усольської» емалі. При цьому необхідно відзначити, що розвиток розписної емалі і на території України і Росії так само, як і в західній Європі відбувався у тогочасному культурному контексті, тому між фінифтяними мініатюрами і живописом існує нерозривний зв'язок. У багатьох випадках зразками для живописців по емалі слугували європейські гравюри.

Сильним поштовхом у розвитку розписної емалі в російській державі став економічний і культурний підйом у XVIII ст. У цей час відбувається злам середньовічного звичаю, європеїзація країни і перед мистецтвом постають нові завдання та відкриваються нові можливості. Цар Петро I особисто у Європі познайомився з мистецтвом мініатюри, і це сприяло розвитку мініатюрного портрету на емалі у його державі. Спочатку це були портрети виключно Петра I та його дружини Катерини, та згодом стали виконуватися портрети і інших наближених до імператора. Свої портрети на емалі у дорогоцінній оправі Петро I роздавав як нагороди, за заслуги перед державою, і цим започаткував відповідну традицію, що збереглась аж до XX ст. Відомо, що одним з перших професійних портретистів у техніці розписної емалі був Григорій Мусікійський, імовірно за все, він був українцем за походженням.

Отже, весь розвиток мистецтва розписної емалі відбувався у контексті загальноєвропейських соціокультурних процесів і під впливом певного політичного, соціального і культурного середовища того часу. Історичні події змінювали життя людей, а разом з ним і мистецтво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Доброклонская О. Лиможские расписные эмали XV и XVI веков. Собрание Государственного Эрмитажа / Доброклонская О. – М., 1969. – 159 с.
2. Кубе А.Н. Французские расписные эмали XV – XVI веков / Кубе А. Н. – М.-Л.: Искусство, 1937. – 68 с.
3. Ростовская финифть / [авт. Текста А. Зайцев-Картавцев]. — М.: Русский Рaritet, 1993. — 81 с.
4. Шульц І. В. Підписні і датовані фінифті українських майстрів на пам'ятках мистецтва 17 – 18 ст. / Шульц І. В. // Лаврський альманах. Київ

Пчерська лавра в контексті історії та культури: 36. наук. праць. – Випуск 3. — Київ, 2001. — С. 145 – 154.

ІВАНОВСЬКА Ніна

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Аналізуючи наукову та методичну літературу із сучасного мистецтва, зазначаємо, що сучасне мистецтво охоплює невеликий період – з початку 1960-х років і до сьогодні. Можливо саме в цей час воно розвивалося найбільш динамічно і неоднозначно. Сучасне мистецтво загалом включає в себе поєднання різних стилів і «рухів» мистецтва. Це відноситься до часу в історії, коли художники почали думати про створення твору мистецтва таким чином, щоб були нові, свіжі сюжети, які б відрізнялися від того, що було створено раніше.

Найяскравішим прикладом сучасного мистецтва є бієнале. Адже бієнале – це масштабний міжнародний фестиваль, який проходить раз на два роки і об'єднує на одній території мистецтво багатьох країн. На сьогодні існує більш ніж 200 бієнале по всьому світі. І важливо зазначити, що 2012 року Україна також увійшла в цей перелік. Адже у нашій країні відбулася Перша Міжнародна бієнале сучасного мистецтва «ARSENALE-2012». Ця безпрецедентна подія стала знаковою не тільки для України, але й для інших держав.

У виставці взяли участь більше 100 зірок світової арт-сцени з 30 країн світу, які презентували найновіші творчі напрями та художні тенденції світового і вітчизняного мистецтва.

Важливість проведення бієнале полягає в тому, щоб продемонструвати галузь сучасної культури, яка до цього часу не мала масштабного репрезентативного форуму в Україні. І саме Перший український бієнальний проект ARSENALE-2012 заповнив існуючу нішу, ставши аналогом найрезонансніших всесвітньовідомих бієнале. Організація такої масштабної події сприяла зміцненню статусу Києва як однієї з культурних столиць світу, та стала надзвичайно важливим чинником для формування образу України як потужної цивілізованої держави.

Бієнале має стратегічне значення для розвитку культурної інфраструктури держави. У всьому світі аналогічні арт-форуми приваблюють до країни організатора десятки, а то й сотні тисяч туристів. Наприклад, цьогорічну Венеційську бієнале відвідало понад 400 тисяч глядачів. Саме організація бієнале ще наприкінці XIX століття врятувала Венецію від економічного занепаду, повернула їй престиж у туристичній галузі та створила імідж мистецького центру всесвітнього значення. Таке у світовій практиці є не винятком, а загальноприйнятою політикою культурного та економічного відродження, з одного боку, а з іншого — уведення країни-організатора до міжнародного культурно-мистецького процесу. Так, німецька documenta — арт-проект, який у середині XX століття перетворив зруйнований війною провінційний Кассель на справжню Мекку для шанувальників мистецтва.

Останніми роками все більшого масштабу набувають нові арт-форуми у далекосхідних країнах, приваблюючи сотні тисяч глядачів з найвіддаленіших куточків. Поза всякими сумнівами, ці заходи та високий міжнародний інтерес до них програмно змінюють внутрішню ситуацію в регіонах, де їх проводять: від структуризації культурної політики до модернізації туристичної інфраструктури.

Місія Першої Київської бієнале — зафіксувати Україну на міжнародній культурній мапі. Україна підійшла до певного культурного рубікону, відчуваючи гостру необхідність у подоланні маргінальної позиції українського мистецтва щодо глобальних арт-процесів. Мета ARSENALE — сформувати уявлення про українське мистецтво як повноцінне художнє явище зі специфічним історико-культурним контекстом, що є частиною світового мистецького процесу. Очевидно, що для розгерметизації ситуації, що склалася довкола українського мистецтва останніми десятиліттями, необхідно було створити прецедент, який був би цікавий для міжнародної культурної спільноти, і бієнале для цього максимально відповідний формат.

ARSENALE — один із трьох інституціональних світових арт-форумів. Специфіка формату ARSENALE полягає в тому, що вона є одним з небагатьох арт-форумів у світі, ініційованих музейною інституцією. Оскільки в Україні до останнього часу не було музею, який міг би претендувати на статус візитної картки країни, Мистецький Арсенал як ініціатор наймасштабнішого мистецького проекту в країні, має шанс заповнити цю нішу: останні три роки завдяки своїй активній діяльності він вийшов на провідні позиції в культурній сфері, а у свідомості українців закріпив за собою статус головного мистецького центру країни. Гідно впоравшись із першим проектом бієнале, Мистецький Арсенал став справжнім «місцем сили»: культурної, мистецької, духовної. Сьогодні сааме він представляє Україну на міжнародному рівні у вищій сфері світового художнього життя.

Саме зараз приходить усвідомлення того, на скільки важливим для України стало започаткування такого грандіозного проекту, як ARSENALE. Очевидно, він не може бути разовою акцією, відтепер раз на два роки Україна буде центром тяжіння для світової арт-спільноти.

КАЗАРЯН А.М.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В СВІТОВОМУ КІНОМИСТЕЦТВІ

Система захисту авторських прав в світі впроваджується завдяки декільким системам. Концептуальна різниця між двома світовими системами авторських прав полягає в тому, що система загального авторського права охорони майнові права (США, Англія), і їх охороною, на відміну від української державної системи захисту, займаються приватні компанії, в той час як система цивільного права займається захистом майнових та немайнових прав (Франція, Німеччина). Попри всі розбіжності, спільним і непорушним для обох світових систем захисту авторських прав залишається факт «недоторканності

особистих немайнових прав, які: «...не можуть бути передані (відчужені) іншим особам [1; р. I, ст.3]. Але їх порушення в різних країнах виявляється дуже поширеним, і Україна не є виключенням. Після досягнення Україною незалежності з подальшою орієнтацією на розвиток ринкових відносин рівень охорони авторських прав виявився недостатнім. В 2013 році Торгове представництво США (Office of the United States Trade Representative) в щорічній доповіді поставило Україну на перше місце в списку країн, які не забезпечують ефективний правовий захист інтелектуальної власності.

Порушення немайнових прав — плагіат — є привласненням твору. Порушення майнових прав автора — контрафакція, піратство, у випадку завдання значних матеріальних збитків передбачає кримінальну відповідальність.

На відміну від авторства на інші твори, індивідуальне авторство будь-кого з авторів аудіовізуального твору встановити неможливо, оскільки фільм є продуктом колективної творчості. У законі України про кінематографію зазначено: «Фільм — аудіовізуальний твір кінематографії, що складається з епізодів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними засобами, та який є результатом спільної діяльності його авторів, виконавців і виробників» [2; р. I, ст. 3]. У створенні такого твору беруть участь режисер, сценарист, кінооператор, звукооператор, композитор, художники, актори, виконавці та інші творчі робітники. Кожний з них створює свій твір, на котрий він має авторське (виконавче) право, але усі разом вони створюють об'єкт авторського права — аудіовізуальний твір. Відповідно до законодавства України авторами аудіовізуального твору є режисер-постановник, автор сценарію та/або текстів, діалогів, автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього, художник-постановник, оператор-постановник: «...автори, твори яких увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (як тих, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору загалом...» [1; р. I, ст.17]. Але оскільки фільм є цілісним твором, то розпоряджатися усіма входними до нього результатами творчої діяльності повинна одна особа. Зазвичай такою особою є продюсер фільму, або організація, що здійснювала виробництво: «Майнові права автора на фільм, права власності на вихідні матеріали фільму та фільмокопії можуть належати державі, юридичним та фізичним особам» [2; р. I, ст.16].

Вивчаючи системи правового захисту і виявляючи їх різні особливості, можна виявити оптимальну систему захисту для українського автора, який творить і оприлюднює свої твори як в Україні, так і за її межами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 12.12.1993 р. / Відомості Верховної Ради України. — 05.12.2012, ст. 3, 17;
2. Закон України «Про кінематографію» від 13.01.1998 р. / Відомості Верховної Ради України. — 12.12.2012, ст. 3, 16.